

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

14 mai 2019*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Politica privind azilul – Protecție internațională – Directiva 2011/95/UE – Statutul de refugiat – Articolul 14 alineatele (4)-(6) – Refuzul acordării sau revocarea statutului de refugiat în caz de amenințare pentru siguranța sau pentru societatea statului membru gazdă – Validitate – Articolul 18 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 78 alineatul (1) TFUE – Articolul 6 alineatul (3) TUE – Convenția de la Geneva”

În cauzele conexe C-391/16, C-77/17 și C-78/17,

având ca obiect trei cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE, introduse, în cauza C-391/16, de Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă, Republica Cehă), prin decizia din 16 iunie 2016, primită de Curte la 14 iulie 2016, și, în cauzele C-77/17 și C-78/17, de Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii, Belgia), prin deciziile din 8 februarie 2017 și din 10 februarie 2017, primite de Curte la 13 februarie 2017, în procedurile

M

împotriva

Ministerstvo vnitra (C-391/16),

și

X (C-77/17),

X (C-78/17)

împotriva

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședintă, domnii J.-C. Bonichot și A. Arabadjiev, doamna A. Prechal, domnul T. von Danwitz (raportor) și doamna C. Toader, președinți de cameră, și domnii E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, C. G. Fernlund și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: doamna V. Giacobbo-Peyronnel, administratoare,

* Limbile de procedură: ceha și franceza.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 6 martie 2018,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru M, de J. Mašek, advokát;
- pentru X (C-77/17), de P. Vanwelde și de S. Janssens, avocats;
- pentru X (C-78/17), de J. Hardy, avocat;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek, de J. Vláčil și de A. Brabcová, în calitate de agenți;
- pentru guvernul belgian, de C. Pochet, de M. Jacobs și de C. Van Lul, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de R. Kanitz, în calitate de agenți;
- pentru guvernul francez, de E. Armoët, de E. de Moustier și de D. Colas, în calitate de agenți;
- pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér, de G. Koós, de Z. Biró-Tóth și de M. Tátrai, în calitate de agenți;
- pentru guvernul neerlandez, de M. A. M. de Ree și de M. K. Bulterman, în calitate de agenți;
- pentru guvernul Regatului Unit, de S. Brandon, în calitate de agent, asistat de D. Blundell, barrister;
- pentru Parlamentul European, de K. Zejdová, de O. Hrstková Šolcová și de D. Warin, în calitate de agenți;
- pentru Consiliul Uniunii Europene, de E. Moro, de A. Westerhof Löfflerová, de S. Boelaert, de M. Chavier și de J. Monteiro, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de M. Šimerdová și de M. Condou-Durande, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 21 iunie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea și validitatea articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO 2011, L 337, p. 9), care a intrat în vigoare la 9 ianuarie 2012, în raport cu articolul 78 alineatul (1) TFUE, cu articolul 6 alineatul (3) TUE și cu articolul 18 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a trei litigii între, în ceea ce privește primul (cauza C-391/16), M, pe de o parte, și Ministerstvo vnitra (Ministerul de Interne, Republica Cehă), pe de altă parte, în legătură cu decizia de revocare a dreptului său de azil, în ceea ce privește al doilea (cauza C-77/17), între X, pe de o parte, și Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Comisarul General pentru Refugiați și Apatrizi, Belgia, denumit în continuare „Commissaire général”), pe de altă parte, în

legătură cu decizia de respingere a cererii sale de recunoaștere a statutului de refugiat și de acordare a beneficiului protecției subsidiare și, în ceea ce privește al treilea (cauza C-78/17), între X, pe de o parte, și Commissaire général, pe de altă parte, în legătură cu decizia privind retragerea statutului său de refugiat.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 150, nr. 2545 (1954)], a intrat în vigoare la 22 aprilie 1954 (denumită în continuare „Convenția de la Geneva”). Ea a fost completată prin Protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967, intrat în vigoare la 4 octombrie 1967 (denumit în continuare „protocolul”).
- 4 Toate statele membre sunt părți contractante la Convenția de la Geneva. În schimb, Uniunea Europeană nu este parte contractantă la convenția menționată.
- 5 Preambulul Convenției de la Geneva ia act de faptul că Înalțul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICONUR) are drept sarcină să vegheze la aplicarea convențiilor internaționale care asigură protecția refugiaților și prevede că statele se angajează să coopereze cu ICONUR în exercitarea funcțiilor sale și în special în facilitarea sarcinii sale de supraveghere a aplicării dispozițiilor acestor instrumente.

- 6 Articolul 1 secțiunea A din convenția menționată prevede:

„Pentru scopurile prezentei convenții, termenul de refugiat se va aplica oricărei persoane:

[...]

(2) care, în urma [...] unor temeri justificate de a fi persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări; sau care, neavând nicio cetățenie și găsindu-se în afara țării în care avea reședința obișnuită ca urmare a unor astfel de evenimente, nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu dorește să se reîntoarcă.

În cazul unei persoane care are mai multe cetățenii, expresia țara a cărei cetățenie o are vizează fiecare dintre țările a cărei cetățenie o are. Nu va fi considerată ca lipsită de protecția țării a cărei cetățenie o are nicio persoană care, fără un motiv valabil întemeiat pe o teamă justificată, nu a solicitat protecția uneia dintre țările a cărei cetățenie o are.”

- 7 Articolul 1 secțiunea C din Convenția de la Geneva prevede:

„Această convenție va înceta să fie aplicabilă oricărei persoane vizate de dispozițiile secțiunii A mai sus menționate, în următoarele cazuri:

- (1) dacă a solicitat din nou și în mod voluntar protecția țării a cărei cetățenie o are; sau
- (2) dacă, după ce și-a pierdut cetățenia, a redobândit-o în mod voluntar; sau
- (3) dacă a dobândit o nouă cetățenie și se bucură de protecția țării a cărei cetățenie a dobândit-o; sau

(4) dacă s-a reîntors în mod voluntar pentru a se stabili în țara pe care a părăsit-o sau în afara căreia a stat de teama de a fi persecutată; sau

(5) dacă împrejurările în urma cărora ea a fost recunoscută ca refugiat au încetat să existe, ea nu mai poate continua să refuze protecția țării a cărei cetățenie o are.

[...]

(6) în cazul unei persoane care nu are o cetățenie, dacă, nemaexistând împrejurările în urma cărora a fost recunoscută ca refugiat, ea este în măsură să se întoarcă în țara în care avea reședința obișnuită;

[...]”

8 Articolul 1 secțiunea D primul paragraf din această convenție prevede:

„Această convenție nu va fi aplicabilă persoanelor care beneficiază în prezent de o protecție sau de o asistență din partea unui organism sau a unei instituții a Națiunilor Unite, alta decât Înaltul Comisar[iat] al [Organizației] Națiunilor Unite pentru Refugiați.”

9 Articolul 1 secțiunea E din convenția menționată prevede:

„Această convenție nu va fi aplicabilă unei persoane considerate de autoritățile competente ale țării în care această persoană și-a stabilit reședința ca având drepturi și obligații decurgând din faptul că are cetățenia acestei țări.”

10 Articolul 1 secțiunea F din aceeași convenție are următorul cuprins:

„Dispozițiile acestei convenții nu vor fi aplicabile persoanelor despre care ar exista motive serioase să se creadă:

- a) că au comis o crimă contra păcii, o crimă de război sau o crimă contra umanității, în sensul instrumentelor internaționale elaborate pentru a prevedea dispoziții cu privire la aceste crime;
- b) că au comis o crimă gravă de drept comun în afara țării de primire, înainte de a fi admise în aceasta ca refugiați;
- c) că s-au făcut vinovate de acțiuni contrare scopurilor și principiilor Națiunilor Unite.”

11 Potrivit articolului 3 din Convenția de la Geneva:

„Statele contractante vor aplica dispozițiile acestei convenții refugiaților fără discriminare în ce privește rasa, religia sau țara de origine.”

12 Articolul 4 din această convenție prevede:

„Statele contractante vor acorda refugiaților pe teritoriul lor un tratament cel puțin la fel de favorabil ca și cel acordat naționalilor în ce privește libertatea de a practica religia lor și libertatea de instruire religioasă a copiilor lor.”

13 Articolul 16 alineatul (1) din convenția menționată prevede:

„Orice refugiat va avea, pe teritoriul statelor contractante, acces liber și facil în fața tribunalelor.”

14 Articolul 22 alineatul (1) din Convenția de la Geneva prevede:

„Statele contractante vor acorda refugiaților același tratament ca și cetățenilor lor în ceea ce privește învățământul primar.”

15 Potrivit articolului 31 din această convenție:

„(1) Statele contractante nu vor aplica sancțiuni penale, pe motivul intrării sau șederii lor ilegale, refugiaților care, sosind direct din teritoriul unde viața sau libertatea lor erau amenințate în sensul prevăzut de articolul 1, intră sau se găsesc pe teritoriul lor fără autorizație, sub rezerva prezentării lor fără întârziere la autorități pentru a le expune motivele, recunoscute ca valabile, ale intrării sau prezenței lor ilegale.

(2) Statele contractante nu vor aplica, în ce privește deplasările acestor refugiați, alte restricții decât acelea care sunt necesare; aceste restricții vor fi aplicate numai până la reglementarea statutului lor de refugiați în țara respectivă sau până la obținerea admiterii în altă țară. În vederea acestei ultime admiteri, statele contractante vor acorda acestor refugiați un termen rezonabil și toate facilitățile necesare.”

16 Articolul 32 din convenția menționată prevede:

„(1) Statele contractante nu vor expulza un refugiat care se găsește în mod legal pe teritoriul lor decât pentru rațiuni de securitate națională sau de ordine publică.

(2) Expulzarea unui asemenea refugiat nu va avea loc decât în executarea unei hotărâri adoptate conform procedurii prevăzute de lege. Refugiatului va trebui să i se permită, în afara cazului în care rațiuni imperioase privind securitatea națională se opun, să prezinte probe în apărarea sa, să poată face recurs și să poată fi reprezentat, în acest scop, în fața unei autorități competente sau în fața uneia sau mai multor persoane special desemnate de autoritatea competentă.

(3) Statele contractante vor acorda unui asemenea refugiat un termen rezonabil pentru a-i permite să încerce să fie admis legal într-o altă țară. Statele contractante pot aplica, în cadrul acestui termen, măsurile de ordine internă pe care le vor considera oportune.”

17 Articolul 33 din aceeași convenție prevede:

„(1) Niciun stat contractant nu va expulza sau returna în niciun fel un refugiat peste frontierele teritoriilor unde viața sau libertatea sa ar fi amenințate pe motiv de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinii politice.

(2) Beneficiul prezentei dispoziții nu va putea totuși fi invocat de către un refugiat față de care ar exista motive serioase de a fi considerat ca un pericol pentru securitatea țării unde se găsește sau care, fiind condamnat definitiv pentru o crimă sau un delict deosebit de grav, constituie o amenințare pentru comunitatea țării respective.”

18 Potrivit articolului 42 alineatul (1) din Convenția de la Geneva:

„În momentul semnării, ratificării sau aderării, orice stat va putea formula rezerve la articolele convenției, cu excepția articolelor 1, 3, 4, 16 [alineatul] (1), 33 și 36-46 inclusiv.”

Dreptul Uniunii

Directiva 2011/95

- 19 Directiva 2011/95, adoptată în temeiul articolului 78 alineatul (2) literele (a) și (b) TFUE, a abrogat Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate (JO 2004, L 304, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 52).
- 20 Considerentele (3), (4), (10), (12), (16), (17), (21), (23) și (24) ale Directivei 2011/95 sunt redactate după cum urmează:
- „(3) În cadrul reuniunii extraordinare de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, Consiliul European a convenit să acționeze în sensul instituirii unui sistem european comun de azil, fondat pe punerea integrală și globală în aplicare a [Convenției de la Geneva], completată de [protocol], afirmând astfel principiul nereturnării și garantând că nicio persoană nu este trimisă într-un loc în care riscă să fie din nou persecutată.
- (4) Convenția de la Geneva și protocolul [...] constituie elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților.
- [...]
- (10) Luând în considerare rezultatele evaluărilor efectuate, în acest moment este oportun să se confirme principiile care stau la baza Directivei [2004/83], precum și să se depună eforturi pentru realizarea unei apropieri mai accentuate a normelor privind recunoașterea și conținutul protecției internaționale pe baza unor standarde mai exigente.
- [...]
- (12) Obiectivul principal al prezentei directive este, pe de o parte, să se asigure că toate statele membre pun în aplicare criteriile comune de identificare a persoanelor care au o nevoie reală de protecție internațională și, pe de altă parte, să asigure un nivel minim de beneficii respectivelor persoane în toate statele membre.
- [...]
- (16) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale, precum și principiile recunoscute în special de [cartă]. Prezenta directivă urmărește, în special, garantarea deplinei respectări a demnității umane și a dreptului de azil ale solicitanților de azil și ale membrilor de familie care îi însoțesc și promovarea aplicării articolelor 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 și 35 din respectiva cartă și ar trebui, prin urmare, pusă în aplicare în mod corespunzător.
- (17) Cu privire la tratamentul persoanelor care intră sub incidența domeniului de aplicare al prezentei directive, statele membre sunt ținute de obligațiile asumate în temeiul instrumentelor de drept internațional la care sunt parte, în special acelea care interzic discriminarea.
- [...]
- (21) Recunoașterea statutului de refugiat este un act declarativ.

[...]

- (23) Ar trebui stabilite standarde privind definirea și conținutul statutului de refugiat pentru a ajuta organele naționale competente ale statelor membre să aplice Convenția de la Geneva.
- (24) Este necesară adoptarea unor criterii comune privind recunoașterea statutului de refugiat al solicitanților de azil în sensul articolului 1 din Convenția de la Geneva.”

21 Potrivit articolului 1 din Directiva 2011/95:

„Prezenta directivă are ca obiect stabilirea unor standarde referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a deveni beneficiari de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate.”

22 Articolul 2 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

- (a) «protecție internațională» înseamnă statutul de refugiat și statutul conferit prin protecție subsidiară, definite la literele (e) și (g);
- (b) «beneficiar de protecție internațională» înseamnă o persoană căreia i s-a acordat statutul de refugiat sau statutul conferit prin protecție subsidiară, astfel cum sunt definite la literele (e) și (g);

[...]

- (d) «refugiat» înseamnă orice resortisant al unei țări terțe care, ca urmare a unei temeri bine fondate de a fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei, naționalității, opiniilor politice sau apartenenței la un anumit grup social se află în afara țării al cărei cetățean este și care nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să solicite protecția respectivei țări sau orice apatrid care, aflându-se din motivele menționate anterior în afara țării în care avea reședința obișnuită, nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să se întoarcă în respectiva țară și care nu intră în domeniul de aplicare al articolului 12;
- (e) «statut de refugiat» înseamnă recunoașterea, de către un stat membru, a calității de refugiat a oricărui resortisant al unei țări terțe sau a oricărui apatrid;

[...]”

23 Capitolul II din Directiva 2011/95, intitulat „Evaluarea cererilor de protecție internațională”, cuprinde articolele 4-8 din această directivă. Aceste articole prevăd normele care instituie modul în care statele membre trebuie să evalueze astfel de cereri.

24 Capitolul III din Directiva 2011/95, intitulat „Condiții pentru a fi considerat refugiat”, cuprinde articolele 9-12 din această directivă. În ceea ce privește, mai exact, articolele 9 și 10 din directiva menționată, acestea prevăd condițiile pentru ca un act să fie considerat act de persecuție în sensul articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva și, respectiv, elementele care trebuie luate în considerare de statele membre atunci când evaluează motivele persecuției.

25 Articolul 11 din Directiva 2011/95, intitulat „Încetarea”, prevede:

„(1) Orice resortisant al unei țări terțe sau orice apatrid încetează să mai fie refugiat în cazul în care:

- (a) a solicitat din nou, în mod voluntar, protecția țării al cărui cetățean este; sau
- (b) după ce și-a pierdut cetățenia, a redobândit-o în mod voluntar; sau
- (c) a obținut o nouă cetățenie și beneficiază de protecția țării a cărei cetățenie a dobândit-o; sau
- (d) s-a restabilit în mod voluntar în țara pe care a părăsit-o sau în afara căreia a rămas de teama persecuției; sau
- (e) datorită faptului că circumstanțele în urma cărora a fost recunoscut ca refugiat au încetat să mai existe, nu mai poate continua să refuze solicitarea protecției țării al cărui cetățean este; sau
- (f) fiind un apatrid, datorită faptului că circumstanțele în urma cărora a fost recunoscut ca refugiat au încetat să mai existe, se poate întoarce în țara în care avea reședința obișnuită.

[...]

(3) Alineatul (1) literele (e) și (f) nu se aplică unui refugiat care poate să invoce motive imperioase care rezultă din persecuții anterioare pentru a refuza să beneficieze de protecția țării al cărui cetățean este sau, în cazul unui apatrid, a țării în care își avea reședința obișnuită.”

26 Articolul 12 din această directivă, intitulat „Excluderea”, prevede:

„(1) Orice resortisant al unei țări terțe sau orice apatrid este exclus de la recunoașterea statutului de refugiat în cazul în care:

- (a) intră în domeniul de aplicare al articolului 1 secțiunea D din Convenția de la Geneva, privind protecția sau asistența acordată de un organism sau de o instituție a Organizației Națiunilor Unite, alta decât Înaltul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați. În cazul în care această protecție sau asistență încetează din orice motive, fără ca situația acestor persoane să fi fost definitiv soluționată în conformitate cu rezoluțiile relevante ale Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, persoanele în cauză pot beneficia *ipso facto* de dispozițiile prezentei directive;
- (b) autoritățile competente ale țării în care și-a stabilit reședința consideră că are drepturile și obligațiile aferente deținerii cetățeniei respectivei țări sau drepturi și obligații echivalente.

(2) Orice resortisant al unei țări terțe sau orice apatrid este exclus de la recunoașterea statutului de refugiat atunci când există motive întemeiate pentru a crede că:

- (a) a comis o infracțiune împotriva păcii, o crimă de război sau o crimă împotriva umanității în sensul instrumentelor internaționale elaborate pentru a prevedea dispoziții privind astfel de infracțiuni;
- (b) a comis o infracțiune gravă de drept comun în afara țării de refugiere înainte de a fi admis ca refugiat și anume înainte de data obținerii permisului de ședere eliberat pe baza statutului de refugiat; acțiunile deosebit de crude, chiar dacă sunt comise într-un scop pretins politic, pot primi calificativul de infracțiuni grave de drept comun;
- (c) s-a făcut vinovat de acte contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite prevăzute de preambul și la articolele 1 și 2 din Carta Organizației Națiunilor Unite.”

(3) Alineatul (2) se aplică persoanelor care instigă sau participă în orice fel la infracțiunile sau actele prevăzute de respectivul alineat.”

27 Cuprins în capitolul IV din Directiva 2011/95, intitulat „Statutul de refugiat”, articolul 13 din aceasta, intitulat el însuși „Acordarea statutului de refugiat”, prevede:

„Statele membre acordă statutul de refugiat oricărui resortisant al unei țări terțe sau oricărui apatrid care îndeplinește condițiile necesare pentru a fi considerat refugiat în conformitate cu capitolele II și III.”

28 Cuprins de asemenea în capitolul IV din directiva menționată, articolul 14 din aceasta, intitulat „Revocarea, încetarea sau refuzul de reînnoire a statutului de refugiat”, prevede:

„(1) În ceea ce privește cererile de protecție internațională depuse după intrarea în vigoare a Directivei [2004/83], statele membre revocă statutul de refugiat acordat de o autoritate guvernamentală, administrativă, judiciară sau cvasijudiciară unui resortisant al unei țări terțe sau unui apatrid, dispun încetarea sau refuză reînnoirea acestuia atunci când refugiatul a încetat să mai beneficieze de acest statut în temeiul articolului 11.

[...]

(3) Statele membre revocă statutul de refugiat al oricărui resortisant al unei țări terțe sau al oricărui apatrid, dispun încetarea sau refuză reînnoirea acestuia în cazul în care, după ce i-au acordat statutul de refugiat, stabilesc că:

- (a) refugiatul este sau ar fi trebuit să fie exclus de la recunoașterea statutului de refugiat în temeiul articolului 12;
- (b) alterarea sau omiterea anumitor fapte, inclusiv utilizarea unor documente false, a jucat un rol hotărâtor în luarea deciziei de acordare a statutului de refugiat.

(4) Statele membre pot revoca statutul acordat unui refugiat de către o autoritate guvernamentală, administrativă, judiciară sau cvasijudiciară, pot dispune încetarea sau pot refuza reînnoirea acestuia în cazul în care:

- (a) există motive rezonabile de a-l considera un pericol pentru siguranța statului membru în care se află;
- (b) ca urmare a faptului că a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă, reprezintă o amenințare pentru societatea respectivului stat membru.

(5) În situațiile descrise la alineatul (4), statele membre pot decide să nu acorde statutul de refugiat atunci când nu a fost încă luată o decizie.

(6) Persoanele cărora li se aplică alineatele (4) și (5) au drepturile prevăzute la articolele 3, 4, 16, 22, 31, 32 și 33 din Convenția de la Geneva sau drepturi similare, atâ timp cât se află în statele membre.”

29 Capitolul VII din Directiva 2011/95, intitulat „Conținutul protecției internaționale”, cuprinde articolele 20-35 din aceasta. Articolul 20 alineatele (1) și (2) din această directivă prevede:

„(1) Prezentul capitol nu aduce atingere drepturilor prevăzute de Convenția de la Geneva.

(2) Prezentul capitol se aplică atât refugiaților, cât și persoanelor eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară, cu excepția cazului în care se prevede altfel.”

30 Articolul 21 din directiva menționată prevede:

„(1) Statele membre respectă principiul nereturnării în temeiul obligațiilor internaționale.

(2) Atunci când aceasta nu le este interzisă în temeiul obligațiilor internaționale menționate la alineatul (1), statele membre pot returna un refugiat, indiferent dacă acesta este recunoscut oficial sau nu, în cazul în care:

(a) există motive rezonabile pentru a-l considera un pericol pentru siguranța statului membru în care se află; sau

(b) ca urmare a faptului că a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă, reprezintă o amenințare pentru societatea respectivului stat membru.

(3) Statele membre pot revoca, înceta sau refuza să înnoiască sau să acorde un permis de ședere unui refugiat care intră în domeniul de aplicare al alineatului (2).”

31 Articolul 24 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2011/95 prevede:

„De îndată ce este posibil după acordarea protecției internaționale, statele membre eliberează beneficiarilor statutului de refugiat un permis de ședere care trebuie să fie valabil pentru o perioadă de cel puțin trei ani și să poată fi reînnoit, cu excepția cazului în care există motive imperioase de siguranță națională sau de ordine publică ce impun altfel și fără să aducă atingere articolului 21 alineatul (3).”

32 Articolul 28 din această directivă prevede:

„(1) Statele membre asigură tratamentul egal între beneficiarii de protecție internațională și propriii resortisanți în cadrul procedurilor existente de recunoaștere a diplomelor, a certificatelor sau a altor titluri oficiale de calificare străine.

(2) Statele membre depun toate eforturile pentru a facilita accesul deplin al beneficiarilor de protecție internațională care nu pot furniza documente justificative privind calificările lor la organismele competente pentru evaluarea, validarea și acreditarea studiilor lor anterioare. Orice astfel de măsuri sunt conforme articolului 2 alineatul (2) și articolului 3 alineatul (3) din Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale [(JO 2005, L 255, p. 22, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 3)].”

33 Articolul 34 din Directiva 2011/95 are următorul cuprins:

„Pentru a facilita integrarea beneficiarilor de protecție internațională în societate, statele membre asigură accesul la programele de integrare pe care le consideră necesare pentru a se lua în considerare nevoile specifice ale refugiaților sau ale beneficiarilor statutului conferit prin protecția subsidiară sau creează condiții prealabile care garantează accesul la astfel de programe.”

Dreptul național

Dreptul ceh

- 34 Zákonník č. 325/1999 Sb., o azylu (Legea nr. 325/1999 privind azilul), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal (denumită în continuare „Legea privind azilul”), reglementează acordarea și revocarea protecției internaționale.
- 35 Potrivit articolului 2 alineatul 2 din această lege, refugiatul (*azylant*) în sensul legii respective este „străinul căruia i s-a acordat, în temeiul prezentei legi, dreptul de azil, și aceasta pe perioada de validitate a deciziei de acordare a dreptului de azil”. Potrivit explicațiilor instanței de trimitere, în cazul în care unei persoane i se revocă dreptul de azil, ea încetează să mai fie un refugiat (*azylant*) și să beneficieze de drepturile prevăzute de legea menționată.
- 36 Potrivit articolului 17 alineatul 1 litera i) din Legea privind azilul, dreptul de azil se revocă „în cazul în care există motive legitime pentru a se considera că refugiatul constituie un pericol pentru siguranța statului”. În plus, articolul 17 alineatul 1 litera j) din legea menționată prevede că dreptul de azil se revocă „în cazul în care refugiatul a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune deosebit de gravă și constituie astfel un pericol pentru siguranța statului”.
- 37 Potrivit articolului 28 alineatul 1 din Legea privind azilul, dreptul de azil este una dintre formele de protecție internațională acordată pe teritoriul Republicii Ceha unui străin.

Dreptul belgian

- 38 Articolul 48/3 alineatul 1 din loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (Legea din 15 decembrie 1980 privind accesul pe teritoriu, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor) (*Moniteur belge* din 31 decembrie 1980, p. 14584), în versiunea aplicabilă situației de fapt din litigiul principal (denumită în continuare „Legea din 15 decembrie 1980”), prevede:

„Statutul de refugiat se acordă străinului care îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 1 din [Convenția de la Geneva], modificată prin [protocol].”

- 39 Articolul 48/4 alineatul 1 din această lege prevede:

„Statutul de protecție subsidiară este acordat străinului care nu poate fi considerat refugiat și care nu poate beneficia de articolul 9ter și în privința căruia există motive serioase de a crede că, în cazul în care ar fi trimis în țara sa de origine sau, în cazul unui apatrid, în țara în care avea reședința obișnuită, ar fi supus unui risc real de a suferi vătămarile grave vizate la alineatul 2 și care, ținând seama de acest risc, nu poate sau nu dorește protecția respectivei țări, iar aceasta în pofida faptului că nu este vizat de clauzele de excludere prevăzute la articolul 55/4.”

- 40 Articolul 52/4 din legea menționată prevede:

„În cazul în care străinul care a introdus o cerere de azil în conformitate cu articolele 50, 50bis, 50ter sau 51 reprezintă, întrucât a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune deosebit de gravă, un pericol pentru societate sau atunci când există motive rezonabile pentru a-l considera un pericol pentru siguranța națională, ministrul sau delegatul său transmit fără întârziere toate informațiile în acest sens către Commissaire général.

[Commissaire général] poate refuza recunoașterea statutului de refugiat în cazul în care străinul constituie un pericol pentru societate, întrucât a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune deosebit de gravă, sau atunci când există motive rezonabile pentru a fi considerat un pericol pentru siguranța națională. În acest caz, [Commissaire général] emite un aviz în ceea ce privește compatibilitatea unei măsuri de îndepărtare cu articolele 48/3 și 48/4.

Ministrul poate obliga persoana interesată să locuiască într-un anumit loc în perioada în care cererea sa este în curs de examinare, în cazul în care consideră necesar acest lucru pentru a proteja ordinea publică sau siguranța națională.

În împrejurări deosebit de grave, ministrul poate să pună persoana interesată, cu titlu provizoriu, la dispoziția guvernului, în cazul în care consideră necesar acest lucru pentru a proteja ordinea publică sau siguranța națională.”

41 Potrivit articolului 55/3/1 din aceeași lege:

„§ 1. [Commissaire général] poate retrace statutul de refugiat, în cazul în care străinul reprezintă, întrucât a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune deosebit de gravă, un pericol la adresa societății sau în cazul în care există motive rezonabile pentru a-l considera un pericol pentru siguranța națională.

[...]

§ 3. Atunci când retrace statutul de refugiat în conformitate cu alineatul 1 sau cu alineatul 2 punctul 1, Commissaire général emite, în cadrul deciziei sale, un aviz cu privire la compatibilitatea unei măsuri de îndepărtare cu articolele 48/3 și 48/4.”

42 Potrivit articolului 55/4 alineatul 2 din Legea din 15 decembrie 1980:

„Un străin este de asemenea exclus de la obținerea protecției subsidiare în cazul în care reprezintă un pericol pentru societate sau pentru siguranța națională.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

Cauza C-391/16

43 Prin decizia din 21 aprilie 2006, Ministerul de Interne i-a acordat lui M, originar din Cecenia (Rusia), dreptul de azil deoarece acesta avea motive legitime pentru a se teme că va fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei sale, a naționalității sale, a apartenenței sale la un anumit grup social sau a opiniilor sale politice în statul al cărui resortisant este.

44 Înainte de a beneficia de dreptul de azil, M a comis un furt pentru care a fost condamnat la o pedeapsă privativă de libertate de trei ani. După acordarea dreptului de azil, acesta a mai fost condamnat la o pedeapsă privativă de libertate de nouă ani pentru săvârșirea unui furt și a unei extorcări în condiții de recidivă, această pedeapsă trebuind să fie executată într-un centru de detenție de înaltă securitate. Având în vedere aceste împrejurări, Ministerul de Interne a decis, la 29 aprilie 2014, să revoce dreptul de azil al lui M și să nu îi acorde protecție subsidiară, pentru motivul că fusese condamnat definitiv pentru o infracțiune deosebit de gravă și că reprezenta un pericol pentru siguranța statului.

45 M a introdus o acțiune împotriva acestei decizii la Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă). Întrucât această acțiune a fost respinsă, M a formulat recurs în fața instanței de trimitere.

- 46 Această instanță ridică în special problema validității dispozițiilor articolului 14 alineatele (4) și (6) din Directiva 2011/95 în raport cu articolul 18 din cartă, cu articolul 78 alineatul (1) TFUE și cu principiile generale ale dreptului Uniunii, în sensul articolului 6 alineatul (3) TUE, ca urmare a unei eventuale nerespectări a Convenției de la Geneva de către aceste dispoziții ale Directivei 2011/95.
- 47 În această privință, instanța de trimitere face referire la un raport al ICONUR, publicat la 29 iulie 2010 și intitulat „Commentaires du HCR sur la proposition de directive du Parlement européen et du Conseil concernant les normes minimales relatives aux conditions que doivent remplir les ressortissants des pays tiers ou les apatrides pour pouvoir bénéficier d’une protection internationale, et relatives au contenu de cette protection [COM(2009) 551, du 21 octobre 2009]” (Observațiile ICONUR referitoare la Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate [COM(2009) 551 din 21 octombrie 2009]), în care ICONUR a reiterat îndoielile pe care le exprimase deja anterior în ceea ce privește conformitatea articolului 14 alineatele (4) și (6) din Directiva 2004/83 cu Convenția de la Geneva.
- 48 Ar reieși din acest raport că articolul 14 alineatul (4) din propunerea de directivă menționată, aflat la originea articolului 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95, extinde motivele de excludere de la statutul de refugiat dincolo de clauzele de excludere și de încetare prevăzute la articolul 1 din Convenția de la Geneva, în condițiile în care aceste clauze ar fi exhaustive, și că articolul 42 alineatul (1) din convenția menționată ar interzice statelor contractante să formuleze rezerve în privința articolului 1 din aceasta. Ar reieși de asemenea din raportul menționat că, deși articolul 33 din Convenția de la Geneva permite returnarea unei persoane în țara sa de origine sau în altă țară, această dispoziție nu are totuși nicio incidență asupra statutului de refugiat al acestei persoane în țara sa de ședere. Instanța de trimitere subliniază că îndoielile exprimate de ICONUR sunt împărtășite, printre alții, de European Council on Refugees and Exiles, de International Association of Refugee and Migration Judges, precum și de Mediatoarea Republicii Cehe.
- 49 Instanța de trimitere adaugă totuși că, potrivit unei părți a doctrinei, Directiva 2011/95 este conformă cu Convenția de la Geneva. Ea arată în această privință că, potrivit expunerii de motive a propunerii de directivă menționate la punctul 47 din prezenta hotărâre, Directiva 2011/95 are ca obiectiv în special să asigure aplicarea integrală și globală a acestei convenții. Această directivă ar fi mai detaliată și ar opera, la articolul 2 literele (d) și (e), o distincție între noțiunea de „refugiat” și cea de „statut de refugiat”. Acordarea statutului de refugiat, în sensul Directivei 2011/95, ar avea drept rezultat o protecție mai ridicată decât cea prevăzută de Convenția de la Geneva. Astfel, o persoană al cărei statut de refugiat este revocat în conformitate cu articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95 nu ar mai putea beneficia de drepturile și de avantajele care decurg din directiva menționată, cu excepția anumitor drepturi minime consacrate prin convenția respectivă. Această dispoziție ar părea să se întemeieze pe ipoteza că persoanele vizate nu ar putea fi returnate în țara lor de origine, chiar dacă ele ar îndeplini condițiile prevăzute la articolul 33 alineatul (2) din convenția menționată. Prin urmare, aceste persoane ar fi tolerate în statul membru gazdă și ar dispune de un statut de refugiat „simplificat”.
- 50 Deși Curtea s-a pronunțat deja, în Hotărârea din 24 iunie 2015, H. T. (C-373/13, EU:C:2015:413, punctele 71 și 94-98), cu privire la corelația dintre articolul 33 alineatul (2) din Convenția de la Geneva și Directiva 2011/95, aceasta nu ar fi examinat încă problema compatibilității articolului 14 alineatele (4) și (6) din această directivă cu articolul 1 secțiunea C și cu articolul 42 alineatul (1) din Convenția de la Geneva și, prin urmare, nici cu articolul 78 alineatul (1) TFUE, cu articolul 18 din cartă și cu principiile generale ale dreptului Uniunii, în sensul articolului 6 alineatul (3) TUE.
- 51 În ceea ce privește articolul 14 alineatul (6) din Directiva 2011/95, care asigură persoanelor ce intră sub incidența articolului 14 alineatul (4) din această directivă beneficiul anumitor drepturi prevăzute de Convenția de la Geneva, instanța de trimitere arată că, potrivit Mediatoarei Republicii Cehe, Legea

privind azilul nu transpune acest articol 14 alineatul (6). Astfel, revocarea dreptului de azil în conformitate cu articolul 17 alineatul (1) literele i) și j) din Legea privind azilul ar încălca, potrivit mediatoarei respective, dreptul Uniunii. În această privință, instanța de trimitere arată că o analiză detaliată a ordinii juridice cehe nu ar permite să se excludă faptul că, în anumite cazuri individuale, niciunul dintre drepturile care decurg din articolele 3, 4, 16, 22, 31, 32 și 33 din Convenția de la Geneva nu este garantat persoanelor vizate. Totuși, în cauza principală, reclamantul ar dispune de posibilitatea de a invoca aceste drepturi în Republica Cehă.

- 52 În aceste condiții, Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă, Republica Cehă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 14 alineatele (4) și (6) din Directiva [2011/95] este nevalid întrucât încalcă articolul 18 din [cartă], articolul 78 alineatul (1) [TFUE] și principiile generale ale dreptului Uniunii prevăzute la articolul 6 alineatul (3) [TUE]?”

Cauza C-77/17

- 53 La 10 martie 2010, tribunal de première instance de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță din Bruxelles, Belgia) l-a condamnat pe X, resortisant ivorian, la o pedeapsă cu închisoarea de 30 de luni, în parte cu suspendare, pentru loviri și vătămări corporale săvârșite cu intenție, deținerea unei arme albe fără un motiv legitim și deținerea unei arme interzise. În plus, la 6 decembrie 2011, persoana în cauză a fost condamnată de cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles, Belgia) la o pedeapsă cu închisoarea de patru ani pentru săvârșirea infracțiunii de viol asupra unei minore cu vârsta mai mare de 14 ani și mai mică de 16 ani.
- 54 La 3 noiembrie 2015, X a depus o cerere de azil, în susținerea căreia a invocat temerea de persecuție legată de faptul că tatăl său și membrii familiei sale aveau o legătură strânsă cu fostul regim ivorian și cu fostul președinte Laurent Gbagbo.
- 55 Prin decizia din 19 august 2016, Commissaire général a refuzat să îi recunoască lui X statutul de refugiat, în temeiul articolului 52/4 al doilea paragraf din Legea din 15 decembrie 1980, ca urmare a infracțiunilor săvârșite de acesta în Belgia. Commissaire général a considerat printre altele că, având în vedere natura deosebit de gravă a acestor infracțiuni și caracterul lor repetat, X constituia un pericol pentru societate, în sensul acestei dispoziții. Pentru aceleași motive, el a apreciat că era necesară excluderea lui X de la acordarea protecției subsidiare în temeiul articolului 55/4 alineatul 2 din această lege. Totuși, în conformitate cu articolul 52/4 din legea menționată, Commissaire général a emis un aviz potrivit căruia, luând în considerare teama fondată de persecuție, X nu putea fi returnat în mod direct sau indirect în Côte d'Ivoire, întrucât o astfel de măsură de îndepărtare este incompatibilă cu articolele 48/3 și 48/4 din aceeași lege.
- 56 X a introdus o acțiune împotriva acestei decizii la instanța de trimitere.
- 57 Această instanță arată că articolul 52/4 al doilea paragraf din Legea din 15 decembrie 1980, pe care este întemeiată decizia în litigiu, transpune în dreptul belgian articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/95.
- 58 Instanța de trimitere ridică problema validității dispozițiilor menționate în raport cu articolul 18 din cartă și cu articolul 78 alineatul (1) TFUE. Aceste dispoziții ar obliga Uniunea să respecte Convenția de la Geneva, astfel încât dreptul derivat al Uniunii ar trebui să fie în conformitate cu respectiva convenție. Aceasta ar defini în mod foarte clar, la articolul 1 secțiunea A, persoanele care intră sub incidența noțiunii de „refugiat” și nici articolul 1 secțiunea F, nici oricare alta dintre dispozițiile sale nu ar permite să se refuze, în mod general și definitiv, acordarea statutului de refugiat unei persoane pentru unicul motiv că aceasta prezintă un pericol pentru siguranța națională sau că reprezintă o

amenințare gravă pentru societatea statului gazdă. Or, articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/95 ar prevedea posibilitatea de a refuza acordarea acestui statut pentru unul dintre aceste motive, care ar corespunde situațiilor prevăzute la articolele 32 și 33 din convenția menționată, în timp ce aceste din urmă articole ar reglementa expulzarea refugiaților, iar nu condițiile de acordare a statutului respectiv.

- 59 Astfel, s-ar pune problema dacă articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/95 instituie o nouă clauză de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat care nu este prevăzută de Convenția de la Geneva. Faptul de a prevedea o nouă clauză de excludere ar constitui o modificare substanțială a acestei convenții, ceea ce ar contraveni principiilor dreptului internațional. În cazul în care Convenția de la Geneva ar fi urmărit să excludă (sau să refuze) protecția refugiaților pentru motive legate de siguranța națională, de ordinea publică sau de pericol pentru societatea statului gazdă, aceasta ar fi prevăzută-o în mod explicit, așa cum a procedat în ceea ce privește, printre altele, infracțiunile grave de drept comun săvârșite în afara statului gazdă.
- 60 Ar trebui de asemenea să se țină seama de consecințele potențial grave ale acestei clauze de excludere, întrucât ea ar implica pierderea drepturilor și a beneficiilor legate de statutul de refugiat. Astfel, în Hotărârea din 24 iunie 2015, H. T. (C-373/13, EU:C:2015:413, punctul 95), Curtea ar fi amintit în mod clar că revocarea unui permis de ședere și cea a statutului de refugiat sunt două chestiuni distincte care au consecințe diferite. De altfel, într-un aviz intitulat „Observații adnotate ale ICONUR referitoare la [Directiva 2004/83]” și publicate în luna ianuarie 2005, ICONUR ar fi fost deosebit de critic în privința unor dispoziții identice cuprinse în Directiva 2004/83.
- 61 În aceste condiții, Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii, Belgia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 14 alineatul (5) din Directiva [2011/95] trebuie interpretat în sensul că instituie o nouă clauză de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat prevăzut la articolul 13 din aceeași directivă și, în consecință, la articolul 1 [secțiunea] A din [Convenția de la Geneva]?
- 2) În ipoteza în care s-a răspuns afirmativ la [prima întrebare], articolul 14 alineatul (5), interpretat astfel, este compatibil cu articolul 18 din [cartă] și cu articolul 78 alineatul (1) [TFUE], care prevăd, printre altele, conformitatea dreptului derivat [al Uniunii] cu Convenția de la Geneva, a cărei clauză de excludere, prevăzută la articolul 1 [secțiunea] F, este formulată în mod exhaustiv și este de strictă interpretare?
- 3) În ipoteza în care s-a răspuns negativ la [prima întrebare], articolul 14 alineatul (5) din Directiva [2011/95] trebuie interpretat în sensul că instituie un motiv de refuz al recunoașterii statutului de refugiat care nu este prevăzut în Convenția de la Geneva, a cărei respectare este impusă de articolul 18 din [cartă] și de articolul 78 alineatul (1) [TFUE]?
- 4) În ipoteza în care s-a răspuns afirmativ la [a treia întrebare], articolul 14 alineatul (5) din [D]irectiva [2011/95] este compatibil cu articolul 18 din [cartă] și cu articolul 78 alineatul (1) [TFUE], care prevăd, printre altele, conformitatea dreptului derivat [al Uniunii] cu Convenția de la Geneva, întrucât instituie un motiv de refuz de recunoaștere a statutului de refugiat fără vreo examinare a temerii de persecuție, astfel cum prevede articolul 1 [secțiunea] A din Convenția de la Geneva?
- 5) În ipoteza în care s-a răspuns negativ la [prima și la a treia întrebare], cum trebuie interpretat articolul 14 alineatul (5) din [D]irectiva [2011/95] în conformitate cu articolul 18 din cartă și cu articolul 78 alineatul (1) [TFUE], care prevăd, printre altele, conformitatea dreptului derivat [al Uniunii] cu Convenția de la Geneva?”

Cauza C-78/17

- 62 Prin decizia din 21 februarie 2007, Commissaire général i-a recunoscut lui X, resortisant al Republicii Democratice Congo, calitatea de refugiat.
- 63 La 20 decembrie 2010, X a fost condamnat de Cour d'assises de Bruxelles (Curtea cu Jurați din Bruxelles, Belgia) la o pedeapsă cu închisoarea de 25 de ani pentru omor și furt calificat. Prin decizia din 4 mai 2016, Commissaire général i-a retras statutul de refugiat, în conformitate cu articolul 55/3/1 alineatul 1 din Legea din 15 decembrie 1980, pentru motivul printre altele că, având în vedere caracterul deosebit de grav al infracțiunilor săvârșite, X constituia un pericol pentru societate în sensul acestei dispoziții. În plus, în conformitate cu articolul 55/3/1 alineatul 3 din această lege, Commissaire général a emis un aviz potrivit căruia îndepărtarea lui X ar fi compatibilă cu articolele 48/3 și 48/4 din legea menționată, întrucât temerile pe care X le prezentase în cursul anului 2007 nu mai erau de actualitate.
- 64 X a introdus o acțiune împotriva deciziei Commissaire général la instanța de trimitere. Această instanță arată că articolul 55/3/1 din Legea din 15 decembrie 1980, pe care este întemeiată decizia menționată, transpune în dreptul belgian articolul 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95. La fel ca în cauza C-77/17 și pentru aceleași motive ca cele invocate în această din urmă cauză, instanța de trimitere consideră că există mai multe motive pentru a pune sub semnul întrebării validitatea articolului 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95 în raport cu articolul 18 din cartă și cu articolul 78 alineatul (1) TFUE.
- 65 În aceste condiții, Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 14 alineatul (4) din Directiva [2011/95] trebuie interpretat în sensul că instituie o nouă clauză de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat prevăzut la articolul 13 din aceeași directivă și, în consecință, la articolul 1 [secțiunea] A din Convenția de la Geneva?
- 2) În ipoteza în care s-a răspuns afirmativ la [prima întrebare], articolul 14 alineatul (4), interpretat astfel, este compatibil cu articolul 18 din [cartă] și cu articolul 78 alineatul (1) [TFUE], care prevăd, printre altele, conformitatea dreptului derivat [al Uniunii] cu Convenția de la Geneva, a cărei clauză de excludere prevăzută la articolul 1 [secțiunea] F este formulată în mod exhaustiv și este de strictă interpretare?
- 3) În ipoteza în care s-a răspuns negativ la [prima întrebare], articolul 14 alineatul (4) din Directiva [2011/95] trebuie interpretat în sensul că instituie un motiv de retragere a statutului de refugiat care nu este prevăzut în Convenția de la Geneva, a cărei respectare este impusă de articolul 18 din [cartă] și de articolul 78 alineatul (1) [TFUE]?
- 4) În ipoteza în care s-a răspuns afirmativ la [a treia întrebare], articolul 14 alineatul (4) din [D]irectiva [2011/95] este compatibil cu articolul 18 din [cartă] și cu articolul 78 alineatul (1) [TFUE], care prevăd, printre altele, conformitatea dreptului derivat [al Uniunii] cu Convenția de la Geneva, întrucât instituie un motiv de retragere a statutului de refugiat care nu numai că nu este prevăzut de Convenția de la Geneva, dar, în plus, nu găsește niciun temei în aceasta?
- 5) În ipoteza în care s-a răspuns negativ la [prima și la a treia întrebare], cum trebuie interpretat articolul 14 alineatul (4) din [D]irectiva [2011/95] în conformitate cu articolul 18 din cartă și cu articolul 78 alineatul (1) [TFUE], care prevăd, printre altele, conformitatea dreptului derivat [al Uniunii] cu Convenția de la Geneva?”

Procedura în fața Curții

- 66 Prin Decizia președintelui Curții din 17 martie 2017, cauzele C-77/17 și C-78/17 au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii. Prin Decizia președintelui Curții din 17 ianuarie 2018, aceste cauze au fost conexe cu cauza C-391/16 pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la competența Curții

- 67 Statele membre și instituțiile care au prezentat observații scrise Curții au exprimat opinii divergente în ceea ce privește problema dacă Curtea are competența să aprecieze, în cadrul prezentelor cereri de decizie preliminară, validitatea Directivei 2011/95 în raport cu articolul 78 alineatul (1) TFUE și cu articolul 18 din cartă, întrucât acestea fac referire la Convenția de la Geneva.
- 68 În această privință, guvernul german consideră că o astfel de problemă necesită un răspuns negativ în ceea ce privește cererile de decizie preliminară în cauzele C-77/17 și C-78/17, întrucât cererile menționate urmăresc în esență să obțină o interpretare a Convenției de la Geneva, deși, după cum reiese din jurisprudența rezultată din Hotărârea din 17 iulie 2014, Qurbani (C-481/13, EU:C:2014:2101, punctele 20, 21 și 28), competența Curții de a interpreta această convenție este limitată.
- 69 La rândul lor, Consiliul și Comisia arată că Curtea s-a pronunțat deja cu privire la necesitatea de a interpreta dispozițiile Directivei 2011/95 în raport cu Convenția de la Geneva. În ceea ce privește Parlamentul, acesta consideră că, întrucât directiva menționată este un act legislativ autonom al Uniunii, căruia Curtea îi asigură supremația, unitatea și caracterul efectiv, examinarea validității acestei directive ar trebui efectuată numai pe baza Tratatelor UE și FUE, precum și a cartei. Directiva 2011/95 ar trebui interpretată, în măsura posibilului, într-o manieră care să nu repună în discuție validitatea acesteia, respectând în același timp, printre altele, principiile fundamentale ale Convenției de la Geneva.
- 70 În schimb, guvernele francez și neerlandez subliniază că, deși Uniunea nu este parte la Convenția de la Geneva, articolul 78 TFUE și articolul 18 din cartă obligă totuși Uniunea să o respecte. Astfel, Curtea ar fi competentă să aprecieze compatibilitatea articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95 cu convenția respectivă.
- 71 În această privință, rezultă din articolul 19 alineatul (3) litera (b) TUE și din articolul 267 primul paragraf litera (b) TFUE că Curtea este competentă să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la interpretarea și la validitatea actelor adoptate de instituțiile Uniunii, fără nicio excepție, actele respective trebuind să fie pe deplin compatibile cu dispozițiile tratatelor și cu principiile constituționale care decurg din acestea, precum și cu dispozițiile cartei (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, punctele 44 și 46).
- 72 În speță, trebuie să se arate că Directiva 2011/95 a fost adoptată în temeiul articolului 78 alineatul (2) literele (a) și (b) TFUE. Potrivit articolului 78 alineatul (1) TFUE, politica comună în domeniul dreptului de azil, al protecției subsidiare și al protecției temporare, care are scopul de a „oferi un statut corespunzător oricărui resortisant dintr-o țară terță care are nevoie de protecție internațională și de a asigura respectarea principiului nereturnării”, „trebuie să fie în conformitate cu [Convenția de la Geneva] și cu [protocolul], precum și cu alte tratate din domeniu”.
- 73 În plus, articolul 18 din cartă prevede că „dreptul de azil este garantat cu respectarea normelor prevăzute de [Convenția de la Geneva] și de [protocol] și în conformitate cu [Tratatul UE] și cu [Tratatul FUE]”.

- 74 Astfel, deși Uniunea nu este parte contractantă la Convenția de la Geneva, articolul 78 alineatul (1) TFUE și articolul 18 din cartă îi impun totuși respectarea normelor prevăzute de această convenție. Prin urmare, în temeiul acestor dispoziții ale dreptului primar, Directiva 2011/95 trebuie să respecte normele menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 martie 2016, Alo și Osso, C-443/14 și C-444/14, EU:C:2016:127, punctul 29 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 19 iunie 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, punctul 53 și jurisprudența citată).
- 75 În consecință, Curtea are competența să examineze validitatea articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95 în lumina articolului 78 alineatul (1) TFUE și a articolului 18 din cartă și, în cadrul acestei examinări, să verifice dacă aceste dispoziții din directiva menționată pot fi interpretate într-un sens care să respecte nivelul de protecție garantat de normele Convenției de la Geneva.

Cu privire la întrebările preliminare

- 76 Întrebările instanțelor de trimitere privind validitatea articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95 se referă în esență la aspectul dacă articolul 14 alineatele (4) și (5) din această directivă are ca efect lipsirea resortisantului țării terțe sau apatridului în cauză, care îndeplinește condițiile materiale prevăzute la articolul 2 litera (d) din directiva menționată, de calitatea de refugiat și dacă încalcă, prin urmare, articolul 1 din Convenția de la Geneva. Îndoielile acestora privesc mai precis faptul că ipotezele vizate la articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95 nu corespund cauzelor de excludere și de încetare prevăzute la articolul 1 secțiunile C-F din Convenția de la Geneva, în condițiile în care aceste cauze de excludere și de încetare au, în sistemul convenției respective, un caracter exhaustiv.
- 77 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unui principiu general de interpretare, un act al Uniunii trebuie interpretat, în măsura posibilului, astfel încât să nu se repună în discuție validitatea acestuia și în conformitate cu dreptul primar în ansamblul său și în special cu prevederile cartei (Hotărârea din 15 februarie 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punctul 48 și jurisprudența citată). Astfel, atunci când un text de drept derivat al Uniunii poate primi mai multe interpretări, trebuie să prevaleze acea interpretare care determină conformitatea dispoziției cu dreptul primar, mai degrabă, decât cea care conduce la constatarea incompatibilității sale cu acesta (Hotărârea din 26 iunie 2007, *Ordre des barreaux francophones et germanophone și alții*, C-305/05, EU:C:2007:383, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 78 Prin urmare, trebuie să se verifice dacă dispozițiile articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95 pot fi interpretate, în conformitate cu cele prevăzute la articolul 78 alineatul (1) TFUE și la articolul 18 din cartă, într-un mod care să asigure că nivelul de protecție garantat de normele Convenției de la Geneva nu este încălcat.

Cu privire la sistemul instituit de Directiva 2011/95

- 79 Astfel cum rezultă din considerentul (12) al Directivei 2011/95, dispozițiile acesteia vizează asigurarea aplicării unor criterii comune de identificare a persoanelor care au o nevoie reală de protecție internațională, precum și asigurarea unui nivel minim de beneficii respectivelor persoane în toate statele membre.
- 80 În această privință, trebuie amintit, astfel cum confirmă considerentul (3) al Directivei 2011/95, că sistemul european comun de azil din care face parte această directivă este fondat pe punerea integrală și globală în aplicare a Convenției de la Geneva și a protocolului și pe asigurarea că nicio persoană nu este trimisă acolo unde există riscul de a fi persecutată din nou (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, N. S. și alții, C-411/10 și C-493/10, EU:C:2011:865, punctul 75, precum și Hotărârea din 1 martie 2016, Alo și Osso, C-443/14 și C-444/14, EU:C:2016:127, punctul 30).

- 81 În plus, din considerentele (4), (23) și (24) ale Directivei 2011/95 rezultă că Convenția de la Geneva constituie elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților, iar dispozițiile acestei directive privind condițiile de acordare a statutului de refugiat, precum și conținutul acestuia din urmă au fost adoptate pentru a ajuta autoritățile competente ale statelor membre să aplice această convenție întemeindu-se pe noțiuni și pe criterii comune privind recunoașterea statutului de refugiat al solicitanților de azil în sensul articolului 1 din convenția menționată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 31 ianuarie 2017, Lounani, C-573/14, EU:C:2017:71, punctul 41, și Hotărârea din 13 septembrie 2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, punctul 40, precum și jurisprudența citată).
- 82 Pe de altă parte, considerentul (16) al Directivei 2011/95 precizează că aceasta urmărește garantarea deplinei respectări a demnității umane și a dreptului de azil ale solicitanților de azil și ale membrilor de familie care îi însoțesc, acest din urmă drept fiind garantat, în temeiul articolului 18 din cartă, cu respectarea Convenției de la Geneva și a protocolului.
- 83 Astfel, deși Directiva 2011/95 instituie un sistem normativ care cuprinde noțiuni și criterii comune statelor membre și, prin urmare, proprii Uniunii, ea este totuși întemeiată pe Convenția de la Geneva și, printre altele, are drept finalitate respectarea deplină a articolului 1 din această convenție.
- 84 Aceste precizări fiind făcute, trebuie arătat că, în ceea ce privește termenul „refugiat”, articolul 2 litera (d) din această directivă reia în esență definiția care figurează la articolul 1 secțiunea A al doilea paragraf din Convenția de la Geneva. În această privință, dispozițiile capitolului III din Directiva 2011/95, intitulat „Condiții pentru a fi considerat refugiat”, aduc precizări cu privire la condițiile materiale necesare pentru ca un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid să poată fi considerat refugiat în sensul articolului 2 litera (d) din această directivă.
- 85 Articolul 2 litera (e) din Directiva 2011/95 definește, la rândul său, „statutul de refugiat” drept „recunoașterea, de către un stat membru, a calității de refugiat a oricărui resortisant al unei țări terțe sau a oricărui apatrid”. Această recunoaștere are, după cum reiese din considerentul (21) al directivei menționate, un caracter declarativ, iar nu constitutiv al calității de refugiat.
- 86 Astfel, în sistemul instituit de Directiva 2011/95, un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid care îndeplinește condițiile materiale prevăzute în capitolul III din această directivă are, în virtutea acestui unic fapt, calitatea de refugiat, în sensul articolului 2 litera (d) din directiva menționată și al articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva.
- 87 Interpretarea sistematică a Directivei 2011/95, potrivit căreia capitolul III din aceasta se referă numai la calitatea de refugiat, nu poate fi repusă în discuție de utilizarea termenilor „statutul de refugiat” la articolul 12 alineatele (1) și (2) din directiva menționată care figurează în același capitol III, printre altele în versiunea sa în limba franceză. Astfel, alte versiuni lingvistice ale acestei dispoziții, precum versiunile spaniolă, germană, engleză, portugheză și suedeză, utilizează la acest articol 12 alineatele (1) și (2) termenul „refugiat” în loc de termenii „statut de refugiat”.
- 88 Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în caz de neconcordanță între diferitele versiuni lingvistice ale unui text din dreptul Uniunii, dispoziția în cauză trebuie interpretată în funcție de economia generală și de finalitatea reglementării din care face parte (Hotărârea din 1 martie 2016, Alo și Osso, C-443/14 și C-444/14, EU:C:2016:127, punctul 27, precum și Hotărârea din 24 ianuarie 2019, Balandin și alții, C-477/17, EU:C:2019:60, punctul 31). În această privință, în timp ce capitolul III din Directiva 2011/95 este intitulat „Condiții pentru a fi considerat refugiat”, capitolul IV din această directivă se intitulează „Statutul de refugiat” și include articolul 13, care reglementează acordarea acestui statut, precum și articolul 14, care reglementează revocarea și încetarea acestui statut, precum și refuzul de reînnoire a statutului respectiv.

- 89 Cu privire la articolul 13 din Directiva 2011/95, Curtea a statuat că, în temeiul acestei dispoziții, statele membre acordă statutul de refugiat oricărui resortisant al unei țări terțe sau oricărui apatrid care îndeplinește condițiile materiale pentru a fi considerat refugiat în conformitate cu capitolele II și III din această directivă, fără a dispune de o putere discreționară în această privință (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, punctul 63, precum și Hotărârea din 12 aprilie 2018, A și S, C-550/16, EU:C:2018:248, punctele 52 și 54).
- 90 Faptul că calitatea de „refugiat”, în sensul articolului 2 litera (d) din Directiva 2011/95 și al articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva, nu depinde de recunoașterea formală a acestei calități prin acordarea „statutului de refugiat”, în sensul articolului 2 litera (e) din această directivă, este, în rest, susținută de modul de redactare a articolului 21 alineatul (2) din directiva menționată, potrivit căruia „refugiatul” poate fi returnat, cu respectarea condiției prevăzute la această dispoziție, „indiferent dacă acesta este recunoscut oficial sau nu”.
- 91 Recunoașterea oficială a statutului de refugiat, pe care o constituie acordarea statutului de refugiat, are drept consecință că refugiatul în cauză beneficiază, în temeiul articolului 2 litera (b) din Directiva 2011/95, de o protecție internațională, în sensul acestei directive, astfel încât dispune, așa cum a arătat domnul avocat general la punctul 91 din concluziile sale, de ansamblul drepturilor și al avantajelor prevăzute în capitolul VII din directiva menționată, care conține atât drepturi echivalente cu cele care figurează în Convenția de la Geneva, cât și, după cum au subliniat în special Parlamentul și guvernul Regatului Unit, drepturi mai protectoare care nu au echivalent în această convenție, cum ar fi cele prevăzute la articolul 24 alineatul (1), precum și la articolele 28 și 34 din Directiva 2011/95.
- 92 Rezultă din considerațiile care precedă că calitatea de „refugiat”, în sensul articolului 2 litera (d) din Directiva 2011/95 și al articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva, nu depinde de recunoașterea oficială a acestei calități prin acordarea „statutului de refugiat”, în sensul articolului 2 litera (e) din respectiva directivă coroborat cu articolul 13 din aceasta.

Cu privire la articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95

- 93 În ceea ce privește ipotezele, prevăzute la articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95, în care statele membre pot revoca sau refuza să acorde statutul de refugiat, acestea corespund în esență, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 56 din concluziile sale, celor în care statele membre pot să procedeze la returnarea unui refugiat în temeiul articolului 21 alineatul (2) din această directivă și al articolului 33 alineatul (2) din Convenția de la Geneva.
- 94 Totuși, în primul rând, trebuie să se arate că, în timp ce articolul 33 alineatul (2) din Convenția de la Geneva privează refugiatul, în asemenea ipoteze, de beneficiul principiului nereturnării într-o țară în care viața sau libertatea sa ar fi amenințate, articolul 21 alineatul (2) din Directiva 2011/95 trebuie, astfel cum confirmă considerentul (16) al acesteia, să fie interpretat și aplicat cu respectarea drepturilor garantate de cartă, în special la articolul 4 și la articolul 19 alineatul (2) din aceasta, care interzic în termeni absoluți tortura, precum și pedepsele și tratamentele inumane sau degradante, indiferent care ar fi comportamentul persoanei în cauză, precum și îndepărtarea către un stat în care există un risc serios ca o persoană să fie supusă unor astfel de tratamente. Prin urmare, statele membre nu pot îndepărta, expulza sau extrăda un străin atunci când există motive serioase și întemeiate de a crede că acesta va fi supus în țara de destinație unui risc real de a suferi tratamente interzise de articolul 4 și de articolul 19 alineatul (2) din cartă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctele 86-88, precum și Hotărârea din 24 aprilie 2018, MP (Protecție subsidiară a unei victime a unor torturi anterioare), C-353/16, EU:C:2018:276, punctul 41].

- 95 Astfel, în cazul în care returnarea unui refugiat care intră sub incidența uneia dintre ipotezele menționate la articolul 14 alineatele (4) și (5), precum și la articolul 21 alineatul (2) din Directiva 2011/95 ar însemna ca acesta să fie expus riscului de a-i fi încălcate drepturile fundamentale consacrate la articolul 4 și la articolul 19 alineatul (2) din cartă, statul membru în cauză nu poate deroga de la principiul nereturnării în temeiul articolului 33 alineatul (2) din Convenția de la Geneva.
- 96 În aceste condiții, în măsura în care articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95 prevede, în ipotezele menționate acolo, posibilitatea statelor membre de a revoca „statutul de refugiat”, în sensul articolului 2 litera (e) din această directivă, sau de a refuza acordarea acestui statut, în timp ce articolul 33 alineatul (2) din Convenția de la Geneva permite, în ceea ce îl privește, returnarea unui refugiat care se află în una dintre aceste ipoteze într-o țară în care viața sau libertatea sa ar fi amenințate, dreptul Uniunii prevede o protecție internațională a refugiaților în cauză mai extinsă decât cea asigurată de convenția respectivă.
- 97 În al doilea rând, astfel cum au arătat Comisia, Consiliul, Parlamentul, precum și mai multe dintre statele membre care au prezentat observații scrise Curții, articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95 nu poate fi interpretat în sensul că, în contextul sistemului instituit prin această directivă, revocarea statutului de refugiat sau refuzul acordării acestuia au ca efect că resortisantul țării terțe sau apatridul în cauză care îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 2 litera (d) din directiva menționată coroborat cu dispozițiile capitolului III din aceasta își pierde calitatea de refugiat, în sensul articolului 2 litera (d) amintit și al articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva.
- 98 Astfel, în plus față de cele arătate la punctul 92 din prezenta hotărâre, împrejurarea că persoana în cauză se încadrează în una dintre ipotezele vizate la articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95 nu înseamnă că aceasta nu mai îndeplinește condițiile materiale de care depinde calitatea de refugiat, referitoare la existența unei temeri fondate de persecuție în țara sa de origine.
- 99 În cazul în care un stat membru decide să revoce statutul de refugiat sau să nu îl acorde în temeiul articolului 14 alineatul (4) sau (5) din Directiva 2011/95, resortisanții țărilor terțe sau apatridii în cauză sunt, desigur, privați de statutul menționat și, prin urmare, nu dispun sau nu mai dispun de toate drepturile și avantajele prevăzute în capitolul VII din directiva respectivă, acestea fiind asociate statutului amintit. Totuși, astfel cum prevede în mod explicit articolul 14 alineatul (6) din directiva menționată, aceste persoane au sau continuă să aibă o serie de drepturi prevăzute de Convenția de la Geneva (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, punctul 71), ceea ce, după cum a subliniat domnul avocat general la punctul 100 din concluziile sale, confirmă că aceștia au sau continuă să aibă calitatea de refugiat, în sensul printre altele al articolului 1 secțiunea A din convenția amintită, în pofida acestei revocări sau a acestui refuz.
- 100 Rezultă că dispozițiile articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95 nu pot fi interpretate în sensul că revocarea statutului de refugiat sau refuzul de a acorda acest statut au efectul de a-l priva pe resortisantul unei țări terțe sau pe apatridul în cauză, care îndeplinește condițiile materiale prevăzute la articolul 2 litera (d) din această directivă coroborat cu dispozițiile capitolului III din aceasta, de calitatea de refugiat, în sensul articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva și, prin urmare, de a-l exclude de la protecția internațională a cărei asigurare este impusă de articolul 18 din cartă cu respectarea convenției menționate.

Cu privire la articolul 14 alineatul (6) din Directiva 2011/95

- 101 Articolul 14 alineatul (6) din Directiva 2011/95 prevede că persoanele cărora li se aplică alineatele (4) și (5) ale acestui articol 14 au drepturile prevăzute „la articolele 3, 4, 16, 22, 31, 32 și 33 din Convenția de la Geneva sau drepturi similare, atât timp cât se află în statele membre”.

- 102 În ceea ce privește mai întâi conjuncția „sau”, utilizată la articolul 14 alineatul (6) din Directiva 2011/95, această conjuncție poate avea, din punct de vedere lingvistic, fie un sens alternativ, fie un sens cumulativ și, în consecință, trebuie interpretată în contextul în care este utilizată și în lumina finalităților actului în cauză (a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, C-304/02, EU:C:2005:444, punctul 83). Or, în speță, având în vedere contextul și finalitatea Directivei 2011/95, astfel cum reies din considerentele (3), (10) și (12) ale acesteia, și ținând seama de jurisprudența citată la punctul 77 din prezenta hotărâre, conjuncția menționată trebuie înțeleasă, la articolul 14 alineatul (6) din această directivă, în sens cumulativ.
- 103 În continuare, în ceea ce privește conținutul termenilor „drepturi similare” care figurează la acest articol 14 alineatul (6), trebuie arătat că, după cum a subliniat domnul avocat general la punctul 110 din concluziile sale, aplicarea articolului 14 alineatul (4) sau (5) din Directiva 2011/95 are drept consecință, printre altele, lipsirea persoanei în cauză de permisul de ședere pe care articolul 24 din această directivă îl atașează statutului de refugiat, în sensul directivei menționate.
- 104 Astfel, în scopul stabilirii drepturilor care trebuie să îi fie acordate potrivit regimului Convenției de la Geneva unui refugiat vizat de o măsură adoptată în temeiul articolului 14 alineatul (4) sau (5) din Directiva 2011/95, se poate considera că acesta nu are sau nu mai are reședința legală pe teritoriul statului membru în cauză.
- 105 Prin urmare, trebuie să se considere că statele membre, atunci când pun în aplicare articolul 14 alineatul (4) sau (5) din această directivă, sunt în principiu obligate să acorde refugiaților care se află pe teritoriul lor numai drepturile prevăzute în mod expres la articolul 14 alineatul (6) din directiva menționată, precum și acele drepturi prevăzute în Convenția de la Geneva care sunt garantate oricărui refugiat ce se află pe teritoriul unui stat contractant și a căror exercitare nu impune o ședere legală.
- 106 Este însă necesar să se sublinieze că, în pofida lipirii de titlul de ședere atașat statutului de refugiat în sensul Directivei 2011/95, refugiatul care intră sub incidența uneia dintre ipotezele vizate la articolul 14 alineatele (4) și (5) din această directivă poate fi autorizat, pe baza unui alt temei juridic, să rămână în mod legal pe teritoriul statului membru în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, punctul 94). Într-o asemenea ipoteză, articolul 14 alineatul (6) din directiva menționată nu împiedică nicidecum ca statul membru respectiv să îi garanteze persoanei interesate beneficiul tuturor drepturilor pe care Convenția de la Geneva le atașează calității de „refugiat”.
- 107 Astfel, articolul 14 alineatul (6) din Directiva 2011/95 trebuie interpretat, în conformitate cu articolul 78 alineatul (1) TFUE și cu articolul 18 din cartă, în sensul că statul membru care face uz de opțiunile prevăzute la articolul 14 alineatele (4) și (5) din această directivă trebuie să îi acorde refugiatului care intră sub incidența uneia dintre ipotezele prevăzute la aceste din urmă dispoziții și care se află pe teritoriul statului membru respectiv cel puțin beneficiul drepturilor consacrate de Convenția de la Geneva la care face trimitere în mod expres acest articol 14 alineatul (6), precum și al drepturilor prevăzute de convenția menționată a căror exercitare nu impune o ședere legală, fără a aduce atingere eventualelor rezerve formulate de acest stat membru în temeiul articolului 42 alineatul (1) din convenția respectivă.
- 108 În plus, pe lângă drepturile pe care statele membre sunt ținute să le asigure persoanelor în cauză în temeiul articolului 14 alineatul (6) din Directiva 2011/95, este necesar să se sublinieze că această directivă nu poate fi interpretată în niciun caz în sensul că ar avea ca efect să incite aceste state să se sustragă de la obligațiile lor internaționale, astfel cum rezultă acestea din Convenția de la Geneva, prin limitarea drepturilor conferite acestor persoane de convenția respectivă.
- 109 În orice caz, trebuie precizat că, după cum a arătat domnul avocat general la punctele 133 și 134 din concluziile sale și astfel cum confirmă considerentele (16) și (17) ale Directivei 2011/95, aplicarea articolului 14 alineatele (4)-(6) din această directivă nu aduce atingere obligației statului membru în

cauză de a respecta dispozițiile relevante ale cartei, cum ar fi cele care figurează la articolul 7, referitor la respectarea vieții private și de familie, la articolul 15, referitor la libertatea de alegere a ocupației și la dreptul la muncă, la articolul 34, referitor la securitatea socială și la asistență socială, precum și la articolul 35 din aceasta, referitor la protecția sănătății.

- 110 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că, în timp ce, sub imperiul Convenției de la Geneva, persoanele care intră sub incidența uneia dintre ipotezele prevăzute la articolul 14 alineatele (4) și (5) din Directiva 2011/95 sunt pasibile, în temeiul articolului 33 alineatul (2) din convenția menționată, de o măsură de îndepărtare sau de expulzare către țara lor de origine, chiar în cazul în care viața sau libertatea lor ar fi amenințată în țara respectivă, astfel de persoane nu pot în schimb, în temeiul articolului 21 alineatul (2) din directiva menționată, să facă obiectul unei îndepărtări dacă aceasta le-ar expune riscului de a le fi încălcate drepturile fundamentale consacrate la articolul 4 și la articolul 19 alineatul (2) din cartă. Desigur, aceste persoane pot să facă, în statul membru în cauză, obiectul unei decizii de revocare a statutului de refugiat, în sensul articolului 2 litera (e) din Directiva 2011/95, sau al unei decizii de refuz al acordării acestui statut, însă adoptarea unor asemenea decizii nu poate afecta calitatea lor de refugiat în cazul în care ele îndeplinesc condițiile necesare pentru a fi considerate refugiați, în sensul articolului 2 litera (d) din respectiva directivă coroborat cu dispozițiile capitolului III din aceasta, și, prin urmare, al articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva.
- 111 În aceste condiții, interpretarea articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95 reținută astfel asigură că nivelul minim de protecție prevăzut de Convenția de la Geneva nu este încălcat, după cum impune articolul 78 alineatul (1) TFUE și articolul 18 din cartă.
- 112 Prin urmare, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că examinarea articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95 nu a revelat niciun element de natură să afecteze validitatea acestor dispoziții în raport cu articolul 78 alineatul (1) TFUE și cu articolul 18 din cartă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 113 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Examinarea articolului 14 alineatele (4)-(6) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate nu a revelat niciun element de natură să afecteze validitatea acestor dispoziții în raport cu articolul 78 alineatul (1) TFUE și cu articolul 18 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Semnături